lest välja jäetud, koostas H. Eestimaa konsistooriumi soovil eri neljahäälse koraaliraamatu „Tallinna ja Tarto lauloramatute täis wisi ramat“ (Erfurt, 1844, 4. tr. 1863; varustatud alates 2. tr-st 1845 ka saksa- ja lätikeelse kõrvalpealkirjaga: „Choralbuch“. „Meldiju grahmata“); see mahutas viimaseis trükkides endasse 495 laulu ja oli Eesti- ja Liivimaal kuni 1863 laialdaselt tarvitusel. H-i sulest ilmusid veel „Tallinna- ja Tarto-Ma Kirriko laulo ramato laulo wisid“ (1852; uustrükid 1864 ja 1873), „Nodi-ramat“ (Tall., 1859?) ja „Juhhataja errela mängimisseks“ (Tall., 1861). H. on komponeerinud ms. oratooriumi (1840), soololaule, laule klaveri jt. saatel, välja andnud koorilaule, loonud muusikat A. F. F. v. Kotzebue ja L. J. v. Knorring'i laulumängu- ning operetitekstidele. Eesti muusikaelu arendanud H-i teoste eesti keel on aga üsna puudulik.

E. Kirj. 1928, nr. 1, 2 (A. v. Pezold); „Muusikaleht“ 1928, nr. 2 (A. v. Pezold); „Deutsche Monatsschrift für Russland“ 1915, nr. 5/6 (Joh. Gahlnbäck); Jahrbuch des baltischen Deutschtums 1930, lk. 107—115; E. Arro, Geschichte der estnischen Musik (1933); A. Kasemets, Eesti muusika arenemislugu (1937); Tallinna Oleviste koguduse õpetajalt V. Speer'ilt saadud andmed. *A. L-e; J. O.*

**HAGEN-SCHWARTZ, Julie Wilhelmine**, balti-saksa maalikunstnik, sünd. 15. X 1824 vkj. Tartu lähedal A. M. Hagen'i (vt. *Suppl.*) tütrena; oli abielus prof. L. Schwartz'iga. H. sai kunstiharidust isalt, õppis Dresdenis ja Münchenis, töötas 3 a. Roomas, kust pöördus Tartu tagasi 1854. Korraldanud 1858 Peterburis oma teoste näituse, sai ta kunstideakadeemialt akadeemiku astme; surn. 7. X 1902 vkj. Tartus. — H. oli peamiselt portretist ning maalis 1872—98 ligikaudu 500 portreed. ERM Tartus omab temalt mõned portreed, etüüde Itaaliast ja maali „Neiu puuviljaga“.

Neumann, Lex.; W. Neumann, Baltische Maler und Bildhauer (1902). *A. V.*

***HAHN, Traugott**, balti-saksa kiriku- ja poliitikategelane, suri 19. III 1939 Hannoveris Burgdorf'is.

Rev. Ztg. 1939, nr. 64, 66.

**HALISTE** (end. perekonnanimi kuni 1928 **Bauman**), **Pärtel**, klassikaline filoloog, sünd. 9. III 1890 vkj. Harjumaal Hageris kaupmehe pojana, õppis 1900—09 Tallinnas Aleksandri gümnaasiumis ja 1910—16 Peterburi ülikoolis, lõpetas selle 1. järgu diplomiga ja valmistus 1916—18 seals. professorikutsele. H. oli 1919 õpetajaks Tallinna gümnaasiumes ja s. a. sügisest Tartu ülikooli kreeka filoloogia dots-ks; on alates dets-st 1925 toiminud prof-i kt-na ja a-st 1937 erakorralise prof-na. Ta on mitut puhku viibinud teaduslikul otstarbel välismail, ms. Kreekas 1924 ja 1929; ta oli nov-st 1922 jaan-ni 1925 filosoofiateaduskonna sekretäriks, jaan-st 1931 sept-ni 1936 dekaaniks. 1919—20 teotses H. Tartu ülikooli juures korraldatud keskkooliõpetajate ettevalmistamise kursuste juhatajana ja viibis 1920—21 Tartu ülikooli varanduste reevakueerimiskomisjoni liikmena Moskvas. Ta on olnud pikema aja jooksul Klassilise Muinasteaduse Instituudi juhatajaks, ülikooli ja haridusministeeriumi esindajaks Kultuurkapitali nõukogus (1925—28) ja kunstikooli „Pallas“ kuratooriumis (1925—27) jm. H. on võtnud osa Akadeemilise Ajaloo-Seltsi, Eesti Kirjanduse Seltsi ja Eesti Kultuuri Sõprade Koondise (ms. abiesimehena a-st 1935) tegevusest, olnud Akadeemilise Klassilise Kultuuri Ühingu asutajaid (1936) ja selle esimees praeguseni. H. on pidanud mitmel pool loenguid antiikkultuuri üle, toiminud „Eesti entsüklopeedia“ vanaaja osakonna toimetajana, redigeerinud rea vastavaid töid, eriti Th. Zielinski omi, ka „Üldajaloo lugemiku“ 1. vihu (Tartu, 1933), ja avaldanud teaduslikke ning populaarteaduslikke artikleid oma erialalt, nagu „Vana ajaloo uurimise meetod“ („Ajalooline Ajakiri“ 1928, nr. 4), „Klassiline haridus ja Eesti kultuuri arendamise probleeme“ (Eesti Kultuuri Sõprade Koondise Toimetised, 1934, nr. 1) jt.

Tartu ülikooli arhiivist jm. saadud andmed. *T.*

**HALLISTE, Herman**, skulptor, sünd. 15. VI 1900 vkj. Harjumaal Kohila v. aedniku pojana, õppis kuni 1919 Haapsalu gümnaasiumis, teenis s. a. sõdurina kooliõpilaste pataljonis, õppis 1919—22 A. Laikmaa (vt. ka Laipman, A.) ateljees joonistamist ja oli 1922—23 Tõrva ühisgümnaasiumi joonistusõpetajaks; õppis 1923—27 kunstikool „Pallases“

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 82